

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Útban a közös kutatásprogramozás felé – Összefogással a mindenkit érintő kihívások hatékonyabb megválaszolásáért

COM(2008) 468 végleges

(2009/C 228/09)

2008. július 15-én az Európai Bizottság az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Útban a közös kutatásprogramozás felé – Összefogással a mindenkit érintő kihívások hatékonyabb megválaszolásáért”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2009. március 11-én elfogadta véleményét. (Előadó: Josef ZBORIL.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. március 24–25-én tartott, 452. plenáris ülésén (a március 25-i ülésnapon) 104 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a közleményt, és megjegyzi, hogy a kutatási-fejlesztési tevékenységek határokon átnyúló stratégiai végrehajtására vonatkozóan előterjesztett koncepció rendkívüli fontossággal és sürgősséggel bír, elsősorban a kutatás-fejlesztés létfontosságú területein való előrehaladás felgyorsítása szempontjából. Az „európai stratégiai terv” célja a bevált gyakorlatokra alapuló funkcionális rendszer kidolgozása.

1.2 Ehhez a tagállamoknak proaktívan meg kell erősíteniük a K+F területén folytatott együttműködést annak érdekében, hogy jobban meg tudjanak felelni az európai vagy világméretű társadalmi kihívásoknak, ebben pedig az állami kutatás kulcsszerepet játszik. Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözli és támogatja a Versenyképességi Tanács 2008. december 2-i ülésén erről a kérdéstről született következtetéseket⁽¹⁾, és egyetért a benne foglalt megállapításokkal.

1.3 Az EGSZB meggyőződése, hogy alapvető stratégiai kereteket kell kidolgozni az EU egyes politikai prioritásai mentén. A javaslatban kifejtett koncepció megvalósítása mindenekelőtt határozott politikai akaratot követel.

1.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy nem szabad túlzott jelentőséget tulajdonítani a felülről lefelé irányuló megközelítésnek. Véleménye szerint ahhoz, hogy meg tudjunk felelni az érintett szereplők stratégiai érdekeinek, és biztosítani tudjuk a legkiválóbb kutatási-fejlesztési kapacitások megosztásának lehetőségét, törvényszerűen elsősorban az alulról építkezés elvét kell alkalmazni.

1.5 Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy az effajta koordináció nem lesz egyszerű, elsősorban egyes országok egyéni érdekei miatt, valamint mert nincs meg a kellő politikai akarat nemcsak a tudás, hanem a kutatási-fejlesztési kapacitások megosztását illetően sem.

1.6 Az EGSZB maradéktalanul egyetért azzal a gondolattal, hogy a nagy gazdasági riválisokkal folytatott versengés kontextusa megköveteli a pénzügyi és emberi erőforrások sürgős növelését. Ez azonban semmilyen esetben nem sodorhatja veszélybe az említett országokat és kutatási intézményeiket is magába foglaló tudományos együttműködést⁽²⁾.

1.7 Az EGSZB egyúttal megállapítja, hogy a határokon átnyúló kutatási-fejlesztési tevékenységek közös programozásának megvalósítása rendkívül nehéz lesz, tekintettel arra, hogy új, nyitottabb és az együttműködőbb hozzáállás kialakítását teszi szükségessé⁽³⁾, és hogy egy hasonló mentalitásváltást nem egyszerű megvalósítani.

1.8 A már meglévő számos és sokféle határokon átnyúló együttműködést és közös projektet, valamint kiváló eredményeket elismerve és nagyra értékelve az EGSZB azt ajánlja, hogy a belőlük származó idevonatkozó tapasztalatokat gyűjtsék össze, és használják fel az új stratégiai programozási tervhez. Hasonlóképpen a közös kutatásprogramozási folyamatok tervezése során jelentkező kudarcokból is le kell vonni a megfelelő tanulságokat.

⁽¹⁾ Az Európai Unió Tanácsának 16775/08. sz. dokumentuma, 2008. december 3. (16.12), RECH 411, COMPET 551; melléklet.

⁽²⁾ Lásd elsősorban az INT/461 sz. véleményt, CESE 1021/2009 (2009. június 11.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽³⁾ Lásd elsősorban az INT/448 sz. véleményt, CESE 330/2009 (2009. február 26.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

1.9 A megszerzett tudományos ismeretek hatékonyabb és gyorsabb alkalmazásának feltétele a magánszektor megfelelő mértékű részvétele a folyamatban. Az EGSZB jelzi ugyanakkor, hogy a magánszektor részvétele különböző nehézségeket vet fel, elsősorban az eredmények felhasználása, a szellemi tulajdon jog kérdése stb. tekintetében ⁽¹⁾.

1.10 Az EGSZB e kulcsfontosságú közösségi tevékenységek szempontjából nélkülözhetetlennek tartja a különböző tagállamok és főként kutatási-fejlesztési kapacitásaik részvételét ösztönző, minőségi munkakörülmények kidolgozását és megvalósítását, az alulról építkező koncepció, illetve főként a szükséges finanszírozási források ösztönzése és mozgósítása érdekében. Az esetleges akadályok felszámolása szempontjából nélkülözhetetlen a források kellő mobilitása, illetve a megfelelő támogató struktúra megléte.

1.11 A munkakeretek kidolgozása során nemcsak azokat a tényezőket kell figyelembe venni, amelyek hasznos szinergiákat eredményezhetnek, hanem részletesen elemezni kell a közös európai kutatásprogramozás koncepcióját fenyegető kockázatokat is.

1.12 Az EGSZB, ahogyan azt már máskor is megtette, újfent hangsúlyozza, hogy sürgősen létre kell hozni kutatással foglalkozó európai infrastruktúrákat ⁽²⁾, amelyek megerősítik a közös kutatásprogramozás általános célkitűzéseit és hozzájárulnak az európai hozzáadott érték növeléséhez. Az EGSZB ennél fogva arra kéri a tagállamokat, hogy a lehető leghamarabb és innovatív módon tegyenek eleget az Európai Bizottság erre vonatkozó kezdeményezésének.

1.13 Az EGSZB üdvözlözi a közös programozás magas szintű csoportjának létrehozását, amelynek feladata, hogy a különböző regionális, nemzeti és európai tudományos közösségekkel – és adott esetben a magánszektorral – folytatott széles körű, nyilvános konzultációt követően feltérképezze a közös programozás kiválasztásra kerülő témáit. E csoport tevékenysége a Tanács számára remélhetőleg lehetővé teszi majd, hogy az Európai Bizottság fent említett eredményeken alapuló javaslatát követően legkésőbb 2010-ig elfogadja a közös programozásra irányuló kezdeményezéseket.

2. Bevezetés és az európai bizottsági dokumentum ismertetése

2.1 Európának több forrást kell beruháznia a kutatásba, és ugyanakkor szilárdabb akarattal kell törekednie meghirdetett terve, a kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés megvalósítására. A lisszaboni stratégia kimondja, hogy a legsürgősebb

⁽¹⁾ Lásd elsősorban az INT/448 sz. véleményt, CESE 330/2009 (2009. február 26.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽²⁾ Lásd az INT/450 sz. véleményt – CESE 40/2009 – 2008/0148 (CNS) (2009. január 15.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

feladat a tudományokra, a technológiákra és az innovációra felépülő tudásalapú társadalom felé való átmenet megvalósítása, több és jobb beruházásokat sürgetve a kutatásba.

2.2 A közös programozás olyan új kezdeményezés, amely számottevő változást jelent az európai kutatási együttműködésben. Olyan, önkéntességen alapuló mechanizmust kínál, amelynek keretében a tagállamok egyértelműen meghatározott elvek alapján, átlátható, magas szintű irányítás mellett, újult erővel láthatnak hozzá az együttműködéshez. Célja, hogy bizonyos stratégiai területeken a kutatás nemzeti szintű közfinanszírozási eszközei hatékonyabban és erőteljesebben fejthessék ki hatásukat. A közös programozás lehetőségével mindenekfelett a közfinanszírozású kutatási programok, azaz a közszektoron belüli együttműködés kapcsán érdemes élni. Kívánatos ugyanakkor, hogy az ipar – és más érdekelt – részt vegyenek egy-egy közös programozási kezdeményezés konzultációs folyamataiban és végrehajtásában.

2.3 A szóban forgó közlemény kidolgozását az indokolta, hogy az érintett felek kiálltak az európai szintű stratégiai irányítással párosuló, önkéntes és alulról építkező koncepció szükségessége mellett, és elvetették az univerzális modell alapján kialakított módszereket.

2.4 A tanulmánnyal kapcsolatos közlemény az „Európai Kutatási Térség: új perspektívák” címmel 2008-ban kiadott zöld könyv nyomán tervezett öt politikai szintű bizottsági kezdeményezés egyike ⁽³⁾. Ezen belül elsősorban „A kutatási programok és prioritások optimalizálása” elnevezésű dimenzióhoz kapcsolódik, és újabb lépést jelent az „ötödik szabadság” megvalósításában, a tudás szabad mozgását akadályozó tényezők felszámolásában.

2.5 Főbb partnereivel összevetve Európa továbbra is alulfinanszírozza a kutatást, miután az elmúlt évtizedek folyamán a magán- és közszektor kutatás-fejlesztésre szentelt forrásai általában véve stagnáltak. Európának nemcsak ráfordításait kell gyorsan és jelentősen növelnie, de új és innovatív módokat kell találnia a kutatás-fejlesztésre fordított sovány források hatékonyabb és eredményesebb felhasználására. Ezen túlmenően Európának fokoznia kellene képességét, hogy a kutatások eredményeiből valós előnyöket kovácsoljon a társadalom és a gazdaság számára.

⁽³⁾ A tanulmányra vonatkozó közlemény mellett az Európai Bizottság idén elfogadta a következő dokumentumokat:

— egy ajánlást „a szellemi tulajdon kezeléséről a tudásátadás során, valamint az egyetemeknek és más állami kutatószervezeteknek szóló gyakorlati útmutatóról”, COM(2008) 1329, 2008. április 10.,
— egy közleményt „Jobb szakmai előmeneteli lehetőségek és több mobilitás: európai kutatói partnerség” címmel, COM(2008) 317, 2008. május 23.

Ezek mellett folyamatban van egy tanácsi rendelet elfogadására irányuló javaslat előkészítése az európai kutatási infrastruktúra közösségi jogi keretének meghatározásáról, illetőleg egy közlemény kidolgozása a nemzetközi tudományos és műszaki együttműködés európai stratégiai keretéről.

2.6 Az elmúlt években a tagállamok és a Közösség számos kezdeményezéssel igyekeztek ösztönözni a közfinanszírozású kutatás hatékonyságát. Az érdekelt felek megállapították, hogy az uniós kutatás-fejlesztés fő gyengesége a nemzeti közfinanszírozású kutatási-fejlesztési programok közötti együttműködés és koordináció hiánya. Az elmúlt években e probléma orvoslására tett erőfeszítések ellenére az európai kutatás továbbra is szétforgácsolt.

2.7 Jelenleg a közfinanszírozású kutatás-fejlesztés 85 %-áról mondható el, hogy nemzeti szintű programozásukat, finanszírozásukat, nyomon követésüket és értékelésüket nem kíséri különösebb országok közötti együttműködés, illetve koordináció. A kutatás-fejlesztésbe eszközölt teljes beruházás kevesebb mint 6 %-a, illetve az európai közfinanszírozású polgári célú fejlesztés-kutatás 15 %-a (ezen belül 10 % kormányközi szervezetek illetve programok, 5 % pedig a keretprogram révén) valósul meg határokon átnyúló együttműködéssel létrejött finanszírozások keretében.

2.8 Nem arról van szó, hogy a kutatási programok kidolgozását minden esetben együttműködéses alapon kellene végezni, és hogy a tisztán nemzeti szintű programozást meg kell szüntetni. A probléma sokkal inkább az, hogy az Európa egésze vagy jelentős része szempontjából stratégiai fontosságú területeken a közfinanszírozású kutatási programok kidolgozásának szétforgácsoltsága következtében az eredmények elmaradnak az optimálistól, a kutatás túl költséges Európa számára, és a társadalmi célkitűzések teljesítése is hátrányt szenved.

2.9 Néhány igen sikeres európai tudományos kezdeményezés több ország kutatás-fejlesztésre szentelt forrásainak egyesítéséből valósulhatott meg, elsősorban közös kutatási struktúrák kialakításának köszönhetően⁽¹⁾. E közös kezdeményezéseknek azonban sokkal nagyobb lehetett volna a hatásuk, ha a problematikának szentelt figyelem célzottabb stratégiai szemléletre épült volna, és határozottabb politikai elkötelezettség, illetve több átláthatóság és rugalmasság társult volna hozzájuk. Hatékony közös stratégiai programozás nélkül aligha van értelme mennyiségileg kibővíteni e kezdeményezéseket vagy megemlíteni a hetedik keretprogram költségvetését.

2.10 A közös programozás átalakítja az európai kutatási rendszer struktúráját. Átfogó, hosszú távú, stratégiai jellegű folyamatról van szó, amelynek az a célja, hogy megerősítse Európa képességét azoknak a legnagyobb gazdasági és társadalmi kihívásoknak (például az olyan egymáshoz kapcsolódó problémáknak, mint az éghajlatváltozás és az energia) a megválaszolására. A közös programozás olyan strukturáló hatásokról szól, amelyek javítják a közpénzekből végzett kutatás hatékonyságát és hatásosságát. A közös programozást vállaló tagállamoknak készen kell állniuk arra, hogy olyan közös kutatási menetrendek meghatározása és végrehajtása felé mozduljanak el, amelyek egyaránt tartalmaznak közösen meghatározott tevékenységeket és finanszírozási mechanizmusokat.

2.11 A közös programozás újfajta gondolkodásmódot vár el a tagállamoktól. Mindenekelőtt azt igényli, hogy a tagállamok konkrét vállalásokat tegyenek, ténylegesen cselekedjenek, és oly módon gondolják újra és szervezzék át nemzeti kutatási programjaik meghatározásának és végrehajtásának módját, hogy azok egyúttal közös célkitűzések köré szerveződjenek. Ezért a közös programozásnak önkéntes folyamatnak kell lennie, a „változó geometria” és a nyílt hozzáférés elvéhez kell igazodnia.

2.12 A közös programozás nem feltétlenül kapcsolódik közösségi finanszírozáshoz, jöllehet a hetedik keretprogram természetesen katalizátorként működhet. A legfontosabb eleme az, hogy a tagállamok közös stratégiákat határozzanak meg, és közösen használják fel nemzeti erőforrásaikat. Ugyanakkor nem is zárja ki eleve a kiegészítő közösségi finanszírozás lehetőségét, ez ugyanis annak a függvénye, hogy az adott kezdeményezések milyen európai szintű hozzáadott értékkel, európai vetülettel és potenciális strukturáló hatással rendelkeznek.

2.13 Az Európai Bizottság pragmatikus módszert javasol a közös programozás korlátozott számú, közösen kijelölt területeken való alkalmazására. A stratégiai programozás módszertana az európai technológiai platformokból szerzett tapasztalatokon alapul, ugyanakkor igazodik a közfinanszírozású kutatási programok sajátosságaihoz. A kutatási programok élettartamának megfelelően különböző lépésekből áll: a program kidolgozását, megvalósítását, figyelemmel kísérését és értékelését egyaránt magába foglalja.

2.14 A közös programozás végrehajtása megkönnyíthető azzal, ha a résztvevők előzetesen teljesítenek bizonyos keretfeltételeket:

- megegyeznek a szakmai értékelés közös elveiről és eljárásairól („a tudományos játékszabályokról”),
- a konkrét kutatási szakterületeken közös módszertant alakítanak ki az előrejelzési tevékenységekre és a nemzeti vagy regionális programok vagy beruházások együttes értékelésére vonatkozóan (megállapítják a „stratégiai játékszabályokat”, az előre nem látható tényezőkre tekintettel kellő rugalmassággal és intuícióval),
- meghatározzák a nemzeti vagy regionális szervek által a határ túlsó oldalán nyújtott kutatásfinanszírozás közös elveit („a pénzügyi játékszabályokat”),
- hatékony intézkedéseket tesznek a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelme, valamint a kutatási eredmények terjesztése és optimális felhasználása érdekében.

⁽¹⁾ Lásd elsősorban az INT/450 sz. véleményt, CESE 40/2009 – 2008/0148 (CNS) (2009. január 15.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli a közleményt, és megjegyzi, hogy a határokon átnyúló kutatási-fejlesztési tevékenységek stratégiai végrehajtására vonatkozóan előterjesztett koncepció rendkívüli fontossággal és sürgősséggel bír, elsősorban a kutatás-fejlesztés létfontosságú területein való előrehaladás felgyorsítása szempontjából. Ezzel összefüggésben az EGSZB üdvözli és támogatja a Versenyképességi Tanács 2008. december 2-i ülésén erről a kérdéssel született következtetéseket, és osztja a benne foglalt nézeteket.

3.2 A koncepció, amelynek számos pozitívuma van, mivel a közfinanszírozás lehető leghatékonyabb felhasználására törekszik a kutatás alapvető irányvonalainak stratégiai koordinációja révén, illetve a belső kutatási-fejlesztési kapacitásokat kívánja növelni a közös programozás és struktúrák keretében megvalósuló kutatási projektekre irányuló, kibővített nemzetközi együttműködésen keresztül.

3.3 Az EGSZB üdvözli az ennek kapcsán készült hatástanulmányt, illetve az „európai stratégiai terv” négy lehetséges változata közül ez alapján kiválasztott opciót, amelynek lényege a meglévő bevált gyakorlatok alapján kidolgozott funkcionális rendszer, melyen belül a tagállamok szabadon határozhatják meg a közös programozás alá eső témákat.

3.4 Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy a koordináció területén az energetikai technológiák kerültek kiválasztásra kísérleti projektként, és a SET-tervről⁽¹⁾ szóló új véleményében maradéktalanul támogatja ezt a projektet, illetve annak újfajta koncepcióját.

3.5 Az EGSZB meggyőződése, hogy alapvető stratégiai kereteket kell kidolgozni az EU egyes politikai prioritásai mentén.

3.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy nem szabad túlzott jelentőséget tulajdonítani a felülről lefelé irányuló megközelítésnek. Éppen ellenkezőleg úgy véli, hogy ha a meglévő nemzetközi tudományos hálózatok jellegzetességeit vesszük alapul, melyek számos kutató sejtéből állnak össze, és részben a nemzetközi ügynökségek – pl. az IEA – támogatásából tartják fenn magukat, az alulról építkezés elvének alkalmazása kikerülhetetlen ahhoz, hogy meg tudjunk felelni a projektekbe bevont szereplők stratégiai érdekeinek, és biztosítsuk a legkiválóbb kutatási-fejlesztési kapacitások megosztásának lehetőségét. A nemzetközi tudományos konferenciák lehetnének az alkalmas javaslatok kidolgozására kijelölt megfelelő fórumok.

3.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az effajta koordináció nem lesz egyszerű, elsősorban egyes országok egyéni érdekei miatt, valamint mert nincs meg a kellő politikai akarat nemcsak a tudás, hanem a kutatási-fejlesztési kapacitások megosztásáért

illetően sem. A nyíltság és az átláthatóság nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a koncepciót sikeresen át lehessen ültetni a gyakorlatba.

3.8 A már meglévő számos határokon átnyúló együttműködést és közös projektet, valamint kiváló eredményeket elismerve és nagyra értékelve az EGSZB azt ajánlja, hogy a belőlük származó idevonatkozó tapasztalatokat gyűjtsék össze, és használják fel az új stratégiai programozási tervhez. Hasonlóképpen a közös kutatásprogramozási folyamatok tervezése során jelentkező kudarcokból is le kell vonni a megfelelő tanulságokat.

3.9 Az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal a gondolattal, hogy a koncepciót a lehető legsürgősebben meg kell valósítani, megerősítve a pénzügyi és emberi erőforrásokat, hogy a Közösség javíthassa pozícióit és ezáltal gazdasági versenyképességét legfőbb riválisaival, az Egyesült Államokkal és az ázsiai országokkal szemben. Ez azonban semmilyen esetben nem sodorhatja veszélybe az említett országokat és kutatási intézményeket is magába foglaló tudományos együttműködést⁽²⁾.

3.10 Az EGSZB egyúttal megállapítja, hogy a határokon átnyúló kutatási-fejlesztési tevékenységek közös programozásának megvalósítása rendkívül nehéz lesz, tekintettel arra, hogy új, nyitottabb és az együttműködőbb hozzáállás kialakítását teszi szükségessé⁽³⁾, és hogy egy hasonló mentalitásváltást nem egyszerű megvalósítani.

3.11 A megszerzett tudományos ismeretek hatékonyabb és gyorsabb alkalmazása – ami a közös stratégiai programozás és az általa kialakított sajátos kutatási struktúrák végcélját alkotja – feltétlenül a magánszektor megfelelő mértékű részvételét igényli a folyamat egészében. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közös programozás koncepciója nem zárja ki ezt a lehetőséget. Az EGSZB jelzi ugyanakkor, hogy a magánszektor részvétele különböző nehézségeket vet fel, elsősorban az eredmények felhasználása, a szellemi tulajdon jog kérdése stb. tekintetében⁽⁴⁾.

3.12 Az innovációs folyamat, azaz a megszerzett tudományos ismeretek konkrét alkalmazása rendkívül változatos helyi tényezőktől fog függeni, mint például a meglévő infrastruktúra, a tőkéhez való hozzáférés, az egyes típusú beruházásokhoz kapcsolódó adóterhek, illetve adókedvezmények, vagy éppen az érintett iparág tapasztalata a hasonló típusú beruházásokban. Közvetlen beruházásösztönző intézkedésekre – például adómentességekre – is sor kerülhet. E tényezők önellentmondásokat okozhatnak a projekteken belül.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye az Európai Stratégiai Energiatechnológiai Tervről (HL C 27., 2009.2.3., 53. o).

⁽²⁾ Lásd elsősorban az INT/461 sz. véleményt, CESE 1021/2009 (2009. június 11.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽³⁾ Lásd elsősorban az INT/448 sz. véleményt, CESE 330/2009 (2009. február 26.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽⁴⁾ Lásd elsősorban az INT/448 sz. véleményt, CESE 330/2009 (2009. február 26.) (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

4. Részletes megjegyzések

4.1 A jelenkor legsürgősebb társadalmi feladataira (éghajlatváltozás, hatékony energiatermelés és -fogyasztás, ideértve a megújuló energiaforrásokat is, valamint a népesség biztonsága, egészsége és előregedése) nyilvánvalóan lehetőleg közös programozással és megoldásokkal, a tudományos és technikai fejlődésen alapuló közös stratégia keretében kell válaszokat keresni a kellően gyors és hatékony megoldások megtalálása és alkalmazása érdekében.

4.2 A javaslat a főként közforrásokból finanszírozott alapoktatás elsődleges stratégiai területét, a közös stratégiai programozás folyamatát és a kutatási struktúrákat érinti. E kontextusban mindenekelőtt az egyes projektek kezdeti fázisára kell összpontosítani, különös tekintettel a bevonni kívánt szereplőkre és egy megfelelően motiváló jövőkép kidolgozására az egyes projektekről, ami a minőségi szereplők számára is vonzó lehet.

4.2.1 Ugyanakkor helyénvaló volna, ha a javaslat nem zárna ki a tiszta alap kutatások területét sem. A javaslatnak éppen ellenkezőleg az e területen való együttműködést is magába kellene foglalnia, ahol eleve nem számíthatunk konkrét alkalmazásokra. A történelem tanulsága szerint az alap kutatásnak köszönhetjük a legsikeresebb találmányokat, mint például a lézer, a kvantummechanika, vagy az elektromágnesesség elmélete.

4.3 Bár a javasolt közös stratégiai programozás kivitelezése és finanszírozása a részt vevő tagállamokra hárul majd, és a jövőben is ők viselik érte a felelősséget, a közös szemléletmód kialakításának kezdeti fázisában a közösségi szervezeteknek is szerepet kell vállalniuk kezdeményezőként, de főként koordinációs hatóságokként. Az Európai Bizottság és más szervek közvetítői szerepet tölthetnek be, és a közös programozási kezdeményezésekben részt vevő tagállamok kérésére mindenkor készen kellene állniuk a segítségnyújtásra. A későbbiek során az Európai Unió Tanácsának feladata lenne a hatékony nyomon követés biztosítása. A nyílt koncepciónak köszönhetően a tagállamok folyamatos tájékoztatást kapnak a tervezett, illetve folyamatban lévő kezdeményezésekről.

4.4 Létfontosságú továbbá az is, hogy a közös programozás realista és rugalmas koncepcióra alapuljon, és hogy lépésről lépésre haladjon előre, potenciális strukturáló hatásának és társadalmi hozzájárulásának optimalizálása érdekében.

4.5 Az EGSZB e kulcsfontosságú közösségi tevékenységek szempontjából nélkülözhetetlennek tartja a különböző tagállamok és főként kutatási-fejlesztési kapacitásai részvételét ösztönző, minőségi munkakörülmények kidolgozását és megvalósítását, az alulról építkező koncepció, illetve főként a szükséges finanszírozási források ösztönzése és mozgósítása érdekében. Az Európai Bizottságnak e célból a meglévő közös kuta-

tási programok alapján haladéktalanul együttműködést kell kezdeményeznie az egyes érdekelt felek között. Teljességgel nélkülözhetetlen a források kellő mobilitása, illetve a megfelelő támogató struktúra megléte.

4.6 A munkakeretek kidolgozása során nem csak azokat a tényezőket kell figyelembe venni, amelyek hasznos szinergiákat eredményezhetnek, hanem részletesen elemezni kell a közös európai kutatásprogramozás koncepcióját, illetve az eredmények konkrét alkalmazását fenyegető kockázatokat is. Ha alábecsüljük e kockázatokat, a megvalósítási fázis során az ígért eredmények eredményei meghiúsulhatnak. A közlemény és a kísérő dokumentumok tanulsága alapján az Európai Bizottság kellő alaposággal foglalkozott e tényezőkkel.

4.7 A kísérleti projektnek minősített SET projektet figyelmesen nyomon kell követni, és az e keretben megvalósított folyamatokat elemezni kell, hogy a kísérlet valóban alkalmat adjon a határokon átnyúló kutatási-fejlesztési együttműködésre irányuló európai stratégiai terv „terepen” való tökéletesítésére. Ez fontos empirikus tanulási folyamatot jelent majd a kutatás-fejlesztés európai közege számára.

4.8 A határokon átnyúló kutatási-fejlesztési tevékenységek új szervezeti struktúráit azokon a területeken kell létrehozni, ahol nyilvánvalóan hasznosak egész Európa számára, és egyértelműen többletértéket nyújtanak. Az EGSZB ezért nélkülözhetetlennek tartja, hogy maradéktalanul kiaknázzuk azoknak a szervezeti struktúráknak a potenciálját, amelyek már bizonyították hatékonyságukat (mind a tudományos sikerek, mind pedig a nemzetközi együttműködésben való részvétel alapján), és elősegíthetik a fejlesztés hatékony folytatását.

4.9 Az EGSZB támogatja a kutatási-fejlesztési tevékenységek és alkalmazásuk közös stratégiai programozási folyamatának háromlépcsős koncepcióját.

4.9.1 Elsőként **közös jövőképet** kell kidolgozni a közösen kijelölt területre vonatkozóan, meghatározva a politikai szinten vállalt hosszú távú célkitűzés(eke)t. Ennek a vízióknak hiteles tényeken, a részt vevő felekkel – elsősorban a tudományos közösséggel és az iparágakkal – folytatott előzetes konzultációkon, illetve a meglévő programok és rendszerek közös értékelésén kell alapulnia.

4.9.2 E jövőkép alapján olyan **stratégiai kutatási menetrendet** kell megfogalmazni, amely konkrét, mérhető, teljesíthető, reális és időalapú célkitűzéseket tartalmaz (SMART célkitűzések). A stratégiai kutatási menetrendnek biztosítania kell, hogy a projekt célkitűzéseire megfelelő emberi, pénzügyi és szervezeti erőforrások legyenek társítva, és hogy az ily módon lehetővé tegye a projekt optimális előkészítését, az adott kutatási területhez kapcsolódó kontextus kellő ismeretének köszönhetően.

4.9.3 A **stratégiai kutatási menetrend végrehajtása** érdekében fel kell használni és meg kell erősíteni a közfinanszírozású kutatás rendelkezésre álló teljes eszköztárát (nemzeti és regionális kutatási programok, kormányközi kutatási szervezetek és együttműködésen alapuló kezdeményezések, kutatási infrastruktúra, mobilitás stb.). A végrehajtás magában foglalhat adott esetben európai uniós, a keretprogramhoz kapcsolódó finanszírozást és eszközöket. Rendszeres jelleggel gondoskodni kell a közös kutatási program által elért eredmények nyomon követéséről és értékeléséről, és az eredményekről be kell számolni a politikai szint felé.

4.10 Mivel a közös programozással kapcsolatos terveket az európai kutatási infrastruktúrák mintájára a tagállamok fogják finanszírozni, lényeges e finanszírozás koordinációjának biztosítása. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy megfelelő szinergiákat kell

találni az európai kutatási infrastruktúrák kialakítása, a közös programozás és a hetedik keretprogram között. Ugyanakkor megjegyzi, hogy egyes tagállamok nem veszik kellően komolyan ezeket a kezdeményezéseket.

4.11 Az EGSZB üdvözli a közös programozás magas szintű csoportjának létrehozását, amelynek feladata, hogy a különböző regionális, nemzeti és európai tudományos közösségekkel – és adott esetben a magánszektorral – folytatott széles körű, nyilvános konzultációt követően feltérképezze a közös programozás kiválasztásra kerülő témáit. E csoport tevékenysége a Tanács számára valószínűleg lehetővé teszi majd, hogy az Európai Bizottság várható javaslatát követően legkésőbb 2010-ig elfogadja a közös programozásra irányuló kezdeményezéseket.

Kelt Brüsszelben, 2009. március 25-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI
